2024-2026 წლებში რეგულაციური გარემოს ცვლილებების პირობებში მცირე და საშუალო ბიზნესების ფუნქციონირების გამოწვევები საქართველოში

ანა ზაქარაძე

სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიზნესის, ტექნოლოგიისა და განათლების ფაკულტეტზე ბიზნესის ადმინისტრირების მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად

პროგრამა: ბიზნესის ადმინისტრირება

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: თეონა თავდიშვილი, ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მოწვეული ლექტორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2026

განაცხადი

როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

სახელი და გვარი ანა ზაქარაძე

ხელმოწერა: _____

თარიღი: _____

აბსტრაქტი

წინამდებარე კვლევაში შეფასებულია 2024–2026 წლებში საქართველოში განხორციელებული რეგულაციური ცვლილებების გავლენა მცირე და საშუალო საწარმოების ფუნქციონირებაზე, განსაკუთრებული ყურადღებით შესაბამისობის ხარჯებზე, ადმინისტრაციულ დროზე, ფინანსურ მდგრადობასა და რეგულაციებთან ადაპტაციის შესაძლებლობებზე. კვლევის აქტუალობა გამომდინარეობს მცირე და საშუალო საწარმოების მნიშვნელოვანი როლიდან საქართველოს ეკონომიკაში და მათი შეზღუდული ფინანსური, ადამიანური და ინსტიტუციური რესურსებიდან, რაც ახალ მოთხოვნებთან ადაპტაციას ართულებს.

კვლევა აგებულია რაოდენობრივი, კვეთითი დიზაინის საფუძველზე. მონაცემები შეგროვდა სტრუქტურირებული ელექტრონული კითხვარით. თავდაპირველი ბაზა მოიცავდა 392 რეალურ პასუხს; საწარმოს ზომის შესახებ მოქმედი პასუხი ჰქონდა 391 რესპონდენტს, რომელთაგან 334 მიკრო, მცირე ან საშუალო საწარმოს წარმოადგენდა. ძირითადი ჰიპოთეზური ტესტები შესრულდა მცირე და საშუალო საწარმოთა რესპონდენტების მონაცემებზე. ანალიზში გამოყენებულ იქნა აღწერითი სტატისტიკა, Wilcoxon-ის ერთნიმუშიანი ტესტი, Holm-ის კორექტირება, Kruskal–Wallis-ის ტესტი, ეფექტის ზომები და რიგითი ლოგისტიკური რეგრესია.

შედეგებმა აჩვენა, რომ შესაბამისობის ხარჯები, ადმინისტრაციული დრო და საოპერაციო ხარჯები ნეიტრალურ დონეს სტატისტიკურად მნიშვნელოვნად აღემატებოდა. ამასთან, გაყიდვების, მოკლევადიანი ლიკვიდობის, მოგების მარჟის, საბრუნავი კაპიტალისა და ინვესტირების შესაძლებლობის საშუალო მაჩვენებლების საერთო სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი გაუარესება არ დადასტურდა. საწარმოს ზომის მიხედვით ინდიკატორთა უმრავლესობაზე განსხვავება არ გამოვლენილა; გამონაკლისი დაკავშირებული იყო მოგების მარჟის შედარებით ნაკლებად ხელსაყრელ შეფასებასთან მიკრო და მცირე საწარმოებში. რესპონდენტთა მნიშვნელოვანი ნაწილი მიუთითებდა ვალდებულებების

შესრულების სირთულეზე, რეგულაციების გადადებასა და დამატებითი ფინანსური რესურსის საჭიროებაზე.

კვლევის საფუძველზე პირველი ჰიპოთეზა ნაწილობრივ დადასტურდა, მეორე უმეტესად არ დადასტურდა, ხოლო მესამე ნაწილობრივ და აღწერით იქნა მხარდაჭერილი. ნაშრომის პრაქტიკული ღირებულება მდგომარეობს პროპორციული რეგულირების, წინასწარი SME-ტესტის, ეტაპობრივი დანერგვის, მიზნობრივი ფინანსური მხარდაჭერის, უფასო კონსულტაციებისა და ციფრული საჯარო სერვისების გაძლიერების საჭიროების დასაბუთებაში.

საკვანძო სიტყვები: მცირე და საშუალო საწარმოები; რეგულაციური ცვლილებები; შესაბამისობის ხარჯები; ადმინისტრაციული ტვირთი; ფინანსური მდგრადობა; სახელმწიფო მხარდაჭერა; საქართველო.

Abstract

This study assesses the impact of regulatory changes implemented in Georgia during 2024–2026 on the operation of small and medium-sized enterprises, with particular attention to compliance costs, administrative time, financial sustainability, and adaptation capacity. The relevance of the study derives from the important role of SMEs in the Georgian economy and from their limited financial, human, and institutional resources.

The research employed a quantitative cross-sectional design and a structured electronic questionnaire. The original database contained 392 valid responses. Enterprise-size information was available for 391 respondents, of whom 334 represented micro, small, or medium-sized enterprises. The main hypothesis tests were conducted on the SME subsample. Descriptive statistics, one-sample Wilcoxon tests, Holm adjustment, Kruskal–Wallis tests, effect sizes, and ordinal logistic regression were used.

Compliance costs, administrative time, and operating costs were statistically significantly above the neutral point. However, the analysis did not confirm a general statistically significant deterioration in sales, short-term liquidity, profit margin, working capital, or investment capacity. Most indicators did not differ significantly by enterprise size, although micro and small enterprises reported a less favorable profit-margin pattern. A substantial share of respondents reported difficulty meeting obligations, postponement of compliance, and the need for additional financing.

The first hypothesis was partially supported, the second was largely not supported, and the third received partial descriptive support. The study substantiates the need for proportionate regulation, ex ante SME testing, phased implementation, targeted financial instruments, subsidized advisory services, and stronger digital public services.

Keywords: small and medium-sized enterprises; regulatory change; compliance costs; administrative burden; financial sustainability; state support; Georgia.